

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
„ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ПСИХОЛОГИЯ“

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.пс.н. Майяна Митевска

ОТНОСНО: дисертационен труд на МАЛКА МИЛЕР

на тема

**ПСИХОДРАМАТИЧНИЯТ ТЕРАПЕВТИЧЕН ЕФЕКТ НА ДОБРИТЕ ДЕЯНИЯ
ПО ВРЕМЕ НА ПАСХА**

за присъждане на образователна
и научна степен „доктор“,
професионално направление
3.2. „Психология“,
докторска програма „Обща психология“

Научен ръководител

доц. д-р Павлина Дамянова
доц. д-р Ивайло Лазаров

Варна, 2023

Становището е възложено по решение на Научното жури, определено със Заповед на Ректора на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ №371/19.06.2023 г.

Дисертационният труд е обсъден на заседание в Катедра „Психология“ към Юридически факултет при Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“ и е насочен за защита пред Научно жури.

Новостта в представения дисертационен труд е последователното и системното разглеждане на еврейската психодрама. В тази ситуация се конструират и анализират ролите на участниците и тяхната функция в терапевтичния процес. Проблемният фокус умело пада върху ритуалите на Пасхата, които включват текста на Хагадата, прочетен в нощта на Седер, а също и върху изобилието от ритуали и действия, извършвани преди и по време на самия празник. Изследват се целта на действията, посланията на сюжета и психологическите влияния върху участниците в церемонията. Тя може да бъде допълнена и от заключението за значимостта на изграждането на проактивна нагласа за себerefлексия и целенасочено търсене и разширяване на ефективните копинг поведения. Обект на изследване са позициите на еврейските изследователи, според изучаваните текстове от древните поколения на Тората до настоящето. Характерното в подхода на дисертационния труд е, че резултатите са изведени от последователни анализи, преминали през задълбочен научен и теоретичен път и са достигнали до тясното поле на адаптивност в практиката в областта на психодрамата. Предмет на изследване са членове на семейна общност, които преживяват психодрамата в нощта на Седера, реагират на нея по увлекателни начини, описани от докторанта, като субективен наблюдател, но и участник на случаите.

В структурно отношение дисертацията се разгръща в увод, четири глави и заключение и е с общ обем от 281 страници. Основният текст съдържа 1 фигура и 1 таблица. Списъкът на използваната литература

включва общо 60 източника. Показалецът на имената в края на текста съдържа 18 основни имена, употребени в изложението и още 20 поясняващи термина, свързани с тях.

В резултат от проведените изследвания са разкрити и разработени подходи и средства за емоционално благополучие през еврейската религия в течение на поколенията чрез обичаите и спазването на Тора. Този принос на изследователката задълбочава разбирането на явлението и разкрива нови действени механизми за управление на връзките и взаимодействията, влияещи на психичното равновесие. Под внимание са взети както индивидуалните фактори, така и социалния контекст – конкретно стратегиите за адаптивността, например, цитатите има изненадващо съответствие между психологическите и психодраматичните концепции от миналия век и концепциите, които еврейските мъдреци са използвали през вековете. Между приносите на представената разработка е предложеният модел на връзка между религиозния свят, от една страна, и психологическия и психодраматичния свят, от друга, възможността за реална връзка между религиозния свят и психологическия и психодраматичния свят.

Анализирани са документални източници. Избраните методики позволяват проверка на хипотезите и постигане на целта на дисертационния труд. От съдържанието на дисертационния труд, става ясно, че докторанта познава състоянието на разработвания проблем и приема дисертационно послание като психологическа „блага вест“ за света изобщо и в частност за еврейския свят, основаваща се едновременно на вяра и знание, предавана от поколение на поколение.

Целта на дисертационното изследване е постигната чрез конкретни задачи, решени в процеса на проучването.

Приносите в дисертационния труд са в професионалното направление „Психология” и могат най-общо да бъдат характеризирани като:

1. Представен е модел на основните специфики и особеностите на психодрамата чрез целенасочена индивидуализирана и системна психологическа дейност.
2. Изведени са ключовите фактори за съществуващата стройна система от взаимобвързани заинтересовани страни в терапевтичния процес, изграден върху традицията в нов контекст, с акцент върху чувствата и вътрешния свят.
3. Акумулиран е авторски модел на отговорността – инструменти как да използват Седер вечерта за диалог между поколенията и подпомагане на семейната динамика за създаване на съдържание, анализ на информация и взаимопомощ между заинтересованите лица – на основата на индивидуален подход, изграждане на доверие, мост между различни култури.

Представеният автореферат съответства на изискванията и отразява основните тези, направените изводи и научните постижения в дисертационния труд и може да бъде публикуван след преработка на обема и прецизиране на съдържанието.

Докторантът е приложил пет самостоятелни публикации.

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Като вземам предвид приносите на представения дисертационен труд, изтъкнати по-горе, практическите ползи, качеството на методиките и работата с данните от изследванията, предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Малка Милер в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма „Обща психология“.

05.11.2023 г.

Изготвил становището: .....

проф. д.пс.н. Майяна Митевска